

274, 275 sayılı

yasa değişiklikleri

ve

CHP

ULUSAL BASIMEVİ 1970 — ANKARA

039A 7500 (2)

Önsöz

1961 Anayasasının kabulünden sonra, Cumhuriyet Halk Partisi, bu Anayasanın öngördüğü düzen değişikliklerinden çalışan yurttaşları ilgilendirenini, İnönü Hükümetlerinin işbaşında bulunduğu sırada gerçekleştirdi. Sendikalar, Toplu İş Sözleşmesi yasalarını hazırladı ve gerçekleştirdi.

Bu yasalarda beliren bazı aksaklıkların giderilmesi söz konusu edilmiş, bu görüşe iyiniyetle katılanlar bulunduğu gibi, değişiklikleri, Türk işçisinin elinden grev, toplu pazarlık, sendikalaşmak haklarını almak; ya da bu hakları kısıtlamak isteyenler de olmuştur.

Bunlar, amaçlarına ulaşabilmek amacıyla, Cumhuriyet Halk Partisine saldırılarda bulunmaktadırlar.

Bu saldırılara karşı CHP Parti Meclisinin son bildirisi, Genel Başkanın ve Genel Sekreterin bu konudaki konuşma ve demeçleri, bu broşürde toplanmış, Parti Meclisine sunulan bir komisyon raporuna da yer verilmiştir.

CHP
Parti
Meclisi

Bildirisi :

**«TASARILARDAKİ AMACI AŞAN
AKSAKLIKLARI DÜZELTMEK
MÜMKÜN VE GEREKLİDİR.»**

17 Haziran 1970 Perşembe gününden başlayarak Prof. Tahsin Bekir Balta başkanlığında toplanan Cumhuriyet Halk Partisi Parti Meclisi, Türkiye'deki son gelişmeleri ve sıkıyönetime yol açan olayları görüşmüştür.

Bu arada Parti Meclisi, değişik kuruluşlara bağlı sendikacıları da dinlemiş ve 274 sayılı Sendikalar Yasası ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt yasasında yapılmak istenen değişiklikleri ayrıntılarıyla incelemiştir.

Parti Meclisi, bu konudaki görüşmelerinin sonunda aşağıdaki açıklamayı yapmayı oybirliğiyle kararlaştırmıştır:

Bir işçi hareketinin sıkıyönetimi gerekli kılacak olaylara yol açması Türkiye'de ilk kez görülmektedir. 1963'de Anayasamızın öngördüğü demokratik işçi hakları yasalastığından beri, Türk işçileri, kaynayan bir toplumun en sakin kesimini meydana getiriyordu.

İki yıldan beri, yasalara saygılı olarak protesto hareketinde bulunmak isteyen hemen her topluluğun arasına sızan ve genellikle o protesto hareketlerini asıl amaçlarından saptırma olanağını bulan ve nereden güç aldıkları bilinmeyen bazı tedhişçi unsurların veya değişik amaçlar güden başka çevrelerin kışkırtmacılığı, kuşkusuz, İstanbul'daki işçi hareketini de büyük bir fırsat olarak kullanmış olsa gerektir. Bu hareketin, yakıp yıkma, cana kıyma gibi çok üzücü olaylara yol açmasında da, böyle unsurların etkisi olduğuna inanıyoruz.

Çalışanların haklarının korunması, Anayasamızda öngörülen insanca düzenin bütün toplumda bir an önce kurulması için daima ön safta

mücadele eden Cumhuriyet Halk Partisine göre, bu mücadeleyi başarıya ulaştırmanın temel koşulu, demokratik rejimin yaşaması ve halk desteğinin sağlanmasıdır.

Onun için, Cumhuriyet Halk Partisi, demokratik rejimi tehlikeye düşürebilecek ve hak arayanları halkın desteğinden yoksun bırakacak şiddet hareketlerinin kesin olarak karşısındadır. Bu düşüncenin de üstünde, şiddet ve cana kıyma, demokrasinin ve sosyal adaletin insanlığı yönüyle gelişir.

Cumhuriyet Halk Partisi, Türk işçilerini, demokrasi ve insanlık düşmanı kimselerin şiddet kışkırtmacılığına kapılmamaları konusunda uyarmayı ödev bilir.

Cumhuriyet Halk Partisi Parti Meclisi, İstanbul'daki işçi hareketini yıkıcılık ve cana kıyıcılık ölçüsüne vardırırların, işçiler arasına sı-zan bazı kışkırtıcılar olduğuna inanmakla beraber, hareketin ortaya çıkışını bir avuç kışkırtıcıya bağlamanın da doğru olmadığı kanısındadır. Hükümetin açıkladığı rakamlara göre İstanbul'da bir anda 50.000'e yakın işçinin sokaklara dökülmesi, yalnız bir avuç kışkırtıcının eseri olamaz.

Bunun, mutlaka üzerinde durulması gerekli bazı nedenleri vardır.

İşçileri huzursuzluğa yönelten gerçek nedenleri, Genel Başkanımızın ilk günden Türkiye Büyük Millet Meclisinde belirttiği gibi önyargısız olarak araştırmak ve bu nedenleri gidermeğe çalışmak, Parlâmentonun, hükümetin, topluma ve demokratik rejime karşı sorumluluk taşıyan bütün partilerin ödevidir.

Bu nedenler üzerinde durulmazsa, huzursuzluğu doğuran sorunların çözümü bulunmazsa, hükümetin sıkıyönetimden beklediği yararlar da sağlanamaz.

Huzursuzluğu doğuran nedenlerin başında, 274 ve 275 sayılı yasalarda yapılmak istenen değişikliklerden bazısının geldiği açıktır.

274 sayılı Sendikalar Yasası ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt yasasını değiştirmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılmaya başlanan çalışmalar, sendikaların işçi gücünü dağıtacak ve işçiyi zayıflatacak kadar çoğalmasını ve sarı sendikacılığın yaygınlaşmasını önlemek, sendika denetimini daha sağlam esaslara bağlamak gibi olumlu amaçlara yönelmişti. Ancak, tasarıların bazı maddelerine yöneltilen eleştiriler gerçekten dikkatle incelenmeyi gerektirecek önemdedir. Sendikaların çoğalmasını yasa yoluyla önlemeğe çalışırken, ölçünün kaçırıldığı ve işçinin sendika seçme özgürlüğünün ve toplu sözleşme ve

grev haklarının sınırlandırıldığı yolundaki kuşkular ve iddialar ciddiyle üzerinde durulacak niteliktedir.

Öte yandan, bazı maddeler için öne sürülen Anayasaya aykırılık iddialarının da önemle üzerinde durulmalıdır.

Tasarılardaki, amacı aşan aksaklıkları, henüz devam eden parlâmento görüşmeleri sırasında düzeltmek mümkündür ve gereklidir.

Baskıya boyun eğildiği izlenimini yaratmamak kaygısı ile, bir yanlışlığı ve haksızlığı düzeltmekten kaçınmak, dürüstlüğe sığmayan bir anti — demokratik davranış olur.

Parlâmento itibarı ve halkın parlâmentolu demokratik rejime güveni böyle bir davranışla korunamaz.

Bir protesto hareketinin aşırılığı veya Anayasaya ve yasalara aykırılığı, demokratik hukuk devletinde, yasaların gerektirdiği gibi cezalandırılır, fakat bu, haklı isteklerin üzerine eğilmeyi engellemez.

Parlâmentolu demokrasinin başlıca erdemlerinden biri, açık tartışma ortamı içinde, meselelere değişik açılardan bakabilme, toplum sorunlarına en iyi çözüm yollarını bulabilme olanağını sağlamasıdır.

Bu demokratik anlayışımız eğer iktidardan da karşılık görürse, henüz müzakere safhasında bulunan söz konusu tasarılar, yeni eleştirilerin ışığında daha derinliğine incelenebilir ve bir sürekli huzursuzluk etkeni daha başlangıçta ortadan kaldırılabilir.

Cumhuriyet Halk Partisi Parti Meclisi, yasalara uygun işçi kuruluşları arasında tarafsız kalma ve olaylar karşısında serinkanlı, şikâyet ve istekler karşısında adaletli ve önyargısız davranma gerekliliğini belirtirken, Türk işçilerini de, üzerinde titredikleri hakların başlıca teminatı olan demokratik rejimi tehlikeye düşürebilecek, dikta özlemcilerine fırsat verebilecek ve halkı kendilerinden uzak düşürebilecek her türlü şiddet hareketinden kesinlikle kaçınmağa çağırır.

Yayın tarihi : 22 Haziran 1970

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

İNÖNÜ : Şikâyet

doğuran kanunlar var

Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında hükümetçe İstanbul, Kocaeli il merkezleri ile Gebze ilçe merkezinde alınan sıkı yönetim kararının onaylanması görüşülmüş, Genel Başkan İsmet İnönü CHP Grubu adına yaptığı konuşmada, bir aylık sürenin fazlalığına işaret etmiş, sıkı yönetim süresinin 15 güne indirilmesini öngören bir teklifte bulunmuştur.

Sıkı yönetime sebep olan olayları anlatan İnönü, «Bu adamların bu kadar çok toplanıp harekete geçirilmelerinde hiç haklı taraf yok mudur? Hiç haklı taraf yok gibi sabit bir fikir ve peşin hükümle adalet aranamaz ve bulunamaz.» demiştir.

Sıkı yönetimi idare edenlerin âcil bir ihtiyacı tedavi için geldiklerini bilmeleri ve peşin hükümden sakınmaları gerektiğini belirten İnönü, şöyle demiştir:

«Muhterem arkadaşlar,

İstanbul'da geçen üzücü olaylardan sonra hükümetin bir teklifi ile karşı karşıyayız. İki günden beri İstanbul yollarında ve İstanbul içinde elem verici vakalar oldu, canlara kıyıldı, devlet kuvvetlerinden ve işçilerden zayıat verdik. Hükümetin teklifi bir ay müddetle sıkı yönetimin Meclisçe onaylanması üzerinedir. İlk önce şunu belirtmeliyiz ki, sıkı yönetimin Anayasanın öngördüğü bir kanunî idaredir. Sıkı yönetim idare edenlerin ve o işte vazife yapanların her istediklerini yapması demek değildir. Sıkı yönetim kanunî bir idaredir, bu idarenin daha kısa yollardan adaleti meydana çıkarması beklenir ve aynı zamanda dağınık olan bulanık olan fikirlere huzur gelmesini sağlar. Sıkı yönetimin bu huzur verici, sükûnet verici mahiyetini halkımızın, İstanbul ve İzmit halkının göz önünde bulundurması lâzımdır. Sıkı yönetimi karşılamakla, böyle bir zihniyetle, bu idare zamanında sıkı yönetim kolay muvaffak olur, gerçekleri kolay meydana çıkarır. Ve kanun dışında muamelelere zaten lüzum kalmaz. Halktan sıkı yönetime yardım lâzımdır. Asıl mühimi sıkı yönetimi idare edecek olanlar ne isterlerse, ne düşünürlerse,

ne arzu ederlerse, onun doğru ve isabetli olduğunu zannetmemelidir. Kendilerinin kanunlarla bağlı olduğunu, adalet içinde hareket etmeye mecbur olduklarını bir an olsun gözlerinden uzak tutmamalıdır. Bu idare kurulurken tahkikat yapılacak, gerçekler ortaya çıkarılacak... Bu aranırken, herşeyden evvel, sıkı yönetim idarecileri kendilerini ön yargıya kapılmaktan, verilmiş kararları ve peşin hükümleri imzaları ile doğrulamak mecburiyetinde olmaktan kurtarmaları lâzımdır. Bir çok sıkı yönetimler ve onların zamanında şikâyetler dinlemişimdir. Halk yardımcı olmalı, güvenmeli ve sıkı yönetimi idare edenler âcil bir ihtiyacı tedavi için geldiklerini bilmeliler ve peşin hükümden sakınmalıdırlar.

Geniş bir kitle harekete geçirilebilmiştir. Bunun içine türlü tesirlerin karıştığı muhakkaktır. Özellikle böyle huzurun bozulduğu ve intizamsız toplulukların memleketin fikirlerine hakim olduğu zamanlarda kışkırtıcılar kolaylıkla kalabalık içine girerler ve kendi maksatlarına göre olaylara bir yön, bir doğru verirler. Bu işte de böyledir. Hareket, böyle bir hareketin kendi tertipçileri dışında, yahut onlarla beraber, bir çok tesirler bulunabilir. Bir nokta önemlidir. İşçilerin aslında vatansever olduklarını, Cumhuriyete bağlı olduklarını, bir kitle olarak kendi evlâtlarımız gibi devlet kanunlarına bağlı ve saygılı olduklarını kabul etmek lâzımdır. Böyle olunca, aranır ve tahkik edilirken, bu kadar büyük toplulukları harekete getiren sebepler arasında haklı noktalar var mıdır? Bunu dikkatle araştırmak icâbeder.

Grev hakkı, toplu sözleşme.. Bunlar işçi haklarını, hayatımıza, siyasî hayatımıza, cemiyet hayatımıza getiren yeni usullerdir. Takriben yedi yıldır bu problemleri takip ediyoruz, tatbik ediyoruz. Çalışanın kendisini çalıştırana karşı istekler öne sürmesinin ne gibi taşkınlıklar yapacağından ilk günleri endişe içindeydik. Yedi senelik tecrübe ile işçi haklarını sendikalara, toplu sözleşmelere bağlamanın cemiyetimize zarar verdiği değil, huzur getirdiğini göstermiştir. Bu mülâhaza gözden uzak tutulmamalı. Gözönünden uzak tutulmazsa, toplu sözleşmenin ve işçi haklarını düzenleyen kanunların üzerinde karşılıklı konuşma ve doğru yolu arama müracaat edilecek daimî bir usul sayılmalıdır. Demek istediğim şudur :

Toplu sözleşme ve grev, tabiatında bir takım haklı olduklarını zannedenlerin istemeleri ile onları vermek mevkiinde olanların konuşması ile başlar. Bu konuşma uzun sürer, yorucudur. Bilâhare bir şekilde hâllolunabilir. Şikâyet edilen kanunlar var. Büyük bir kitleye karşı haksızlık doğuracağından bahisler var.

Büyük kitlelerin harekete getirilmesinde, işçiden bahsediyorum. asıl harekete geçen işçilerden... Bu adamların bu kadar çok toplanıp hare-

kete geçirilmelerinde hiç haklı taraf yok mudur? Hiç haklı taraf yoktur gibi sabit bir fikir ve peşin hükümle adalet aranamaz ve bulunamaz.

Sıkı yönetim ile özel bir idareye giriyoruz. Kanuni bir idaredir. Bu idare kanunlar vesile edilerek muayyen maksat için yapılıyor.

Ayaklanma mahiyetindeki hareketlere karşı yapılmıştır. Ayaklanma hareketlerinde ve tecavüzlerde kanun dışına çıkmış olanların takip edilecekleri ve kanunî muameleye maruz bırakılacakları tabiidir. Adalet içinde olacak, peşin hüküm olmayacak. Diğer taraftan ortaya konulan dâvaların, meselelerin dışında gene konuşarak, bir büyük kısmının hallolunması, düzelmesi imkânı var mıdır? Bunun da aranması lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım,

Acil ihtiyaç için, bazı esaslı meseleleri aramak için, kanundan çıkmış olanları bulmak için konmak istenilen bu sıkı yönetim kısa bir zamanda gerçekleri meydana çıkarması mümkündür.

Bir aylık müddet çoktur. 15 günde hâdise nedir, istek nedir, tedbirler nedir, Hükümet vazih neticeye varabilir ve huzurunuzda tekrar gelebilir. Eğer sıkı yönetimi 15 güne indirirseniz, çok isabetli hareket yapmış olacağız, indirmez, uzatırsanız, türlü vesveselere ve uzun zaman tabii hayattan ayrılmış olan insanlara çok ıstırap verir. Arzu edilmeyen duygular vermiş oluruz. Bundan sakınmamız lâzımdır. Sıkı yönetimin 15 gün için kabul edilmesini Meclise teklif ediyorum, bu suretle halkın sıkı yönetim zamanında huzuru muhafaza etmek için sıkı yönetime faydalı ve dikkatli olmasını yönetimin adalet içinde neticeyi aramasını rica ediyorum.»

17.6.1970

İNÖNÜ :

**“Bir fena anlaşmayı
önlersek ödev yapmış olacağız,,**

İsmet İnönü, CHP nin bu konuda tutarsız bir politika izlediğini ileri süren İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın önergesi üzerine CHP TBMM Grubunda konuştu ve dedi ki:

Muhterem arkadaşlar,

274 ve 275 sayılı kanunların hazırlanmasında, çıkmasında başgösteren münakaşalar CHP'nin bu konuda tutarsız ve itimatsız bir tutum takip ettiğini gösteriyor şeklinde bir genel görüşme açılması için huzuru nuza geldik. Genel Sekreterimiz bu kanunların müzakeresinin tasarı halinde, son yarı karar ve devam eden karar hakkında geçen tafsilâtı anlattı. Önerge sahibi olan Sayın Celâl Kargılı'nın gerekçesinde mahzunu gördüğü yerleri de dinledik.

Genel Sekreterimiz, şikâyet edilen durum ve Merkez Yönetim Kurulu olarak ve komisyonda çalışan arkadaşlarımız olarak herkesin çabışmasında yalnız iyi niyetin ve doğru bir karar çıkarmanın gayreti hâkim olduğunu etrafı ile söyledi. Sanırım ki bu tafsilâtı Celâl Kargılı arkadaşımız da takdir etmiş olacaktır. Herhalde kendisinin, günün başlıca konusu olan ve müessif olaylara CHP'yi bir ucundan karıştırarak onu geniş akımlara ve çalışmalara yarar bir fırsat vermiş olmak gibi bir durumdan kurtaracaktır. Bu görüşmeler, kendisini ikna ederse, onu sakat bir vaziyette bulunmaktan da kurtaracaktır. Sakat vaziyet, kendi içinden ve işin başından başlıyor, önergeyi veriyor, burada söyledikleri gibi basına veriyor. Basına verdiği zaman, Kurultay arefesinde işletilmek istenen geniş kampanya, bulunmaz bir nimet bulmuş oluyor.

Bu izahattan sonra genel görüşme açılmasının maksada hiç bir fayda getirmeyeceğini, ancak partimiz için bir derece bir üzüntü mevzuu olacağını takdir etmek caizdir. Onun için bunu kabul etmeyelim.

Meselenin aslına gelince :

Kanunların çıkması ve kabul edilmesi ile bugünkü fevkalâde meselelerin meydana çıkması arasında önemli bir ayrılık vardır. Kanunların nazârî görüşüldüğü zamanlarda değiliz. O zamanlarda; iyi, hatasız bir kanun çıkması için CHP milletvekilleri, Grup Yönetim Kurulu, Merkez Yönetim Kurulu olarak her zaman açık bir tutum izlemiştir. Ancak bu kanunlar ne kadar iyi hazırlanmaya çalışılmış olursa olsun büyük hâdiselere sebep olmuştur, memleket sıkı yönetime girmiştir.

Bizim, gerçeker meydana çıksın diye ve sıkı yönetim güçlüğü uğramasın, kanun içinde sükûnetle çalışsın diye çırpındığımız bir zamana rastlıyor.

Bütün bu olaylar, memleketin kuvvetine, itibarına dünyada gölge düşürebilecek bir görünüştedir. Böyle bir anlayış içinde iktidarı uyarlamak istiyoruz. Verilen kararlarda sorumlu arama yolunu takip etmiyoruz. Verilen kararlarda bu olaylara tesir eden, haklı olarak tesir eden ve düzeltilmesi lâzımgelen noktaları, sabit bir fikre kapılmaksızın, aramız, arayalım, bu memleketi bir bunalımdan kurtaralım, diyoruz.

Bugünkü vaziyet budur. Bu vaziyet içinden çıkacağız. CHP içinde bir takım çalışmalar var ve birbirimize (siz sebep oldunuz) diye memleket efkârında yanlış gösterilebilecek gayretler var, yahut yanlışlıklar var. Hafifleterek söylemeye çalışıyorum. Kanunlar içinde diyorlar ki, iyi niyetli bildiğimiz büyük bir kitle diyor ki, bir takım dertler var, bu dertleri düzeltmek lâzımdır. Biz, bunu arayınız, diye iktidara her gün bir vesile bulup teklif yapıyoruz, rica ediyoruz, ısrar ediyoruz.

Bırakınız teşebbüslerimiz bir tesir hasıl etsin ve memleketimizdeki bir belâyı, bir fena anlaşmayı azaltabilirsek, önleyebilirsek vazife yapmış olacağız.

Grubumuz içinde yeni müzakere açmaya lüzum yoktur. Ricam budur.»

23.6.1970

ECEVİT DEDİ Kİ :

“CHP merkezi fikir ve kanaat değiştirmemiştir,,

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın Cumhuriyet Halk Partisi TBMM Grup Yönetim Kuruluna, Genel Sekreter Bülent Ecevit hakkında verdiği genel görüşme istediği, Bülent Ecevit ve arkadaşlarının önergesi üzerine Grup toplantısı gündemine alınmış ve Ecevit, Celâl Kargılı'nın genel görüşme isteği hakkında aşağıdaki konuşmayı yapmıştır:

«Sayın arkadaşlarım:

Önce, Sayın Celâl Kargılı'nın, bu genel görüşme önergesini ne kadar dikkatsizce hazırladığını birkaç örnekle göstermek isterim.

Sayın Kargılı, önergesinde, Sayın Hayrettin Uysal'la arkadaşlarının bir kanun teklifini de hücumunun hedefleri arasına alıyor.

Oysa, Sayın Uysal ve arkadaşlarının Meclise verdikleri kanun teklifinin, tartışma konusu olan hususlarla uzaktan yakından bir ilişiği yoktur.

Sayın Kargılı genel görüşme isteğinde, 274 ve 275 sayılı kanunlarla, yani Sendikalar Kanunu ve Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile ilgili değişiklik teklifleri hakkında, bunların Meclise sevkinden önce, CHP Merkez Yönetim Kurulunun görüşünün istendiğini öne sürüyor.

Oysa, bizzat Kargılı'nın buna delil olarak, önergesine suretlerini aldığı yazışmadan açıkça görölmektedir ki, Grup Yönetim Kurulu, Merkez Yönetim Kurulundan, 274 sayılı kanunun değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi için değil; sadece, 275 sayılı kanunun değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi için görüş istemiştir. Demek ki, Sayın Celâl Kargılı, böyle bir genel görüşme isteğinde bulunabilmesi için kendisine verilen ve genel görüşme isteğine tam metin olarak dahil ettiği yazışmaları bile okuma zahmetine katlanmamıştır veya okuduğunu anlamamıştır. Anlayamayacak kadar heyecanlanıp hemen kaleme sarılmıştır.

Sayın Kargılı, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden bazı-
larının hazırladıkları bildiriye, Genel Sekreter Yardımcıları Prof. Besim
Üstünel ve Prof. Turan Güneş'le Yüksek Danışma Kurulu Üyemiz Deniz
Baykal'ın da imzalamış olmalarını kınıyor ve bunun tutarsızlık olduğ-
nu ileri sürüyor.

Oysa, Bildiri, 274 sayılı kanunla ilgili değişiklik tasarısının Meclis-
ten geçmesi üzerine yayınlanmıştır. Nitekim bildiride itiraz edilen hu-
sus, sendika kurma hakkının kısılması ile ilgilidir. Bu da, 274 sayılı
Sendikalar Kanununun kapsamına giren bir konudur. Anayasaya aykırılık
iddiası da, zaten, şimdilik, daha çok bu tasarıyla ilgilidir. Öbürü daha
Mecliste bile görüşülmemiştir. 274 sayılı kanunun hakkında, ise, Merkez
Yönetim Kurulundan mütalâa bile istenmiş değildir.

Kaldı ki, 275 sayılı kanunla ilgili değişiklik teklifinin de Merkez
Yönetim Kurulunda incelenmemiş olduğu, Gruba verdiğimiz cevap ya-
zısında açıkça belirtilmektedir. Bu yazıda, teklifin, Merkez Yönetim Ku-
rulu tarafından değil, «Merkez Yönetim Kurulu» adına, benim de dahil
bulduğum üç kişilik bir heyet tarafından incelendiği, mütalâanın da
bizim mütalâamız olduğu açıktır.

Üstelik, 274 ve 275 sayılı kanunlarla ilgili değişiklikler konusunda
Gruptan bağlayıcı karar bile alınmamıştır.

Bu durumda, Grup üyelerimizin bile bağlı bulunmadıkları, hattâ
Merkez Yönetim Kurulunca incelenmemiş kanun teklifleri, milletvekili
olmayan iki Genel Sekreter Yardımcısını; hele, Merkez Yönetim Kurulu
üyesi bile olmayan bir Yüksek Danışma Kurulu Üyesini niçin, nasıl bağ-
lar, bunu anlamak benim için imkânsızdır.

Bırakın bütün bunları, her iki kanun teklifini de onaylamış ve Mec-
lise sevk izni vermiş olan Grup Yönetim Kurulunun bir değerli üyesi,
bağlayıcı karar olmadığı için, Meclis Genel Kurulunda, 274 ün açıkça
karşısına çıkmıştır. Değiştirme önergesi vermiştir. Red oyu vermiştir.
Bunu asla bir eleştiri olarak söylemiyorum. Çünkü ortada bağlayıcı ka-
rar yoktur.

Sayın Kargılı'nın, Grup kararına bağlanmış bazı önemli konularda
açıktan ters oy vermiş sayın Grup üyeleri için böyle bir görüşme iste-
ğinde bulunduğunu hatırlamıyorum. Oysa, kendisini bu kadar infiale, is-
yana ve kamuoyu önünde bana ve arkadaşlarıma çok ağır ithamlarda
bulunmağa yönelten 274 ve 275 konusunda ise bağlayıcı karar yoktur.

275 konusunda Merkez Yönetim Kurulu kararı yoktur. Bildiride
Anayasaya ve uluslararası sözleşmelere aykırılığı belirtilen 274 hakkında
ise Merkez Yönetim Kurulundan karar bile istenmemiştir.

İşçi hareketi ve üzücü olaylar, 274 ün Meclisten geçmesi üzerine çıkmıştır. Bununla Merkez Yönetim Kurulunun hiçbir ilişkisi yoktur. Bunu bir kere tesbit etmek isterim. Üstelik, üstüne vazife olmadığı halde, Merkez Yönetim Kurulu burada bir ödev yapmıştır. Bu kanunun komisyondan çıkan şekli üzerindeki eleştirileri dinledikten ve bu eleştirilere hak verdikten sonra, kanunun Mecliste acele olarak görüşülmeğe başladığını öğrenir öğrenmez, Meclisteki ilgilileri önce telefonla uyarmıştır. Bu uyarıyı ben yapmışımdır. Ayrıca, hemen Şeref Bakşık'ı görevlendirdim, Grup Yönetim Kurulu üyeleriyle ve sözcüleriyle temasa geçip görüşümüzü bildirmesi için. Şeref Bakşık derhal Meclise gelmiştir. Reşit Ülker'le temasa geçmiştir. Burhanettin Asutay, tartışmalı konularda Grup adına konuşmaktan, rica üzerine vaz geçmiştir.

275'İN TADİLİ

Şimdi geliyorum 275'in tadiline...

Bu konuda, Grup Başkanlığının 28 Kasım tarihli yazısı üzerine, ben, Şeref Bakşık ve Orhan Birgit, aynı gün, teklif sahibi milletvekili sendikacı arkadaşlarımızla toplandık. Birkaç saat uzun uzadıya görüştük. Sakıncalı bulduğumuz bazı konular vardı. Arkadaşlarımız bu konularda bizi ikna ettiler. Meclise verilmesinde sakınca görülmediğine dair görüşümüzü Gruba bildirdik.

Teklif, bizim milletvekili sendikacı arkadaşlarımıza kabul ettirdiğimiz, genel grev hakkının kullanılış amacına açıklık getiren bir değişiklikle birlikte Meclise, Grup Yönetim Kurulunun onayı ve izni ile sevkedilmiş.

Komisyonda bu teklif ve Hükümetin değişiklik tasarısı bir arada görüşülmüş, belki komisyonda ileri sürülen başka teklifler de dikkate alınmış. Oylamalar olmuş. Sonuç olarak, CHP'li milletvekillerinin azınlıkta bulunduğu bu komisyonda, bu arkadaşlarımızın kanun teklifinde bazı ileri haklar reddedilmiş. Örneğin, genel grev hakkı reddedilmiş. Hükümete tanınan grev erteleme yetkisinin 3 aydan 1 aya indirilmesi reddedilmiş. Ayrıca arkadaşlarımızın tarafımızdan incelenmiş kanun tekliflerinde bulunmayan bazı hak kısıntıları komisyonda kanuna eklenmiş.

Komisyondaki bu olumsuz değişikliklerin hiç birinden herhalde Merkez Yönetim Kurulu sorumlu tutulamaz.

Şimdi komisyon müzakereleri sonunda Millet Meclisi Genel Kuruluna sunulacak duruma gelmiş değişiklik tasarısının, bize göre en sakıncalı yönü, toplu sözleşme yapma yetkisi ile ilgili. Gerçekten, son şekli ile

bu metin, işçilerin sendika seçme özgürlüğünü ortadan kaldırıyor ve toplu sözleşme yetkisinde tekelciliğe yol açacak bir nitelik taşıyor.

Fakat, Sayın Celâl Kargılı'nın, bizi suçlayan genel görüşme isteğini hazırlarken, Grup Yönetim Kuruluna verirken ve basına açıklarken, ne kadar aceleci hattâ sorumsuz davrandığına bu noktada bir örnek daha vermek zorundayım.

Benim, Şeref Bakşık ve Orhan Birgit arkadaşımınla birlikte incele-yip, Meclise verilmesinde sakınca olmadığı görüşünü bildirdiğimiz me-tinde bu hususla ilgili olarak yer alan madde, komisyondan çıkan mad-de şekline göre, çok farklıdır.

Bizim onayımızı vermiş olduğumuz madde metninde (Yani, Millet-vekili sendikacı arkadaşlarımızın teklifinin 7 inci maddesinde) bir iş yerinde salt çoğunluğa sahip bulunmayan bir federasyona veya millî sendikaya, o iş yerinde toplu sözleşme yapma yetkisi verilmiş değildir. Fakat komisyondan çıkan son metinde, iş kolu esasına göre, toplu sözleşme yapma yetkisini elde etmiş bir millî sendikaya veya fe-derasyona, salt çoğunluğa sahip olmadığı, hattâ bir tek üyeye bile sahip olmadığı bir iş yerinde toplu sözleşme yapma yetkisi, hem de, tekelci bir hak olarak verilmektedir.

275 sayılı tasarının, komisyondan geçen şeklinin en sakıncalı yönü, işçinin sendika seçme özgürlüğünü temelinden kaldıran, toplu sözleşme yapma konusunda tekelcilik yaratan (ve bence Anayasaya aykırı olan) bu maddesidir.

Merkez Yönetim Kurulunun mütalâası sorulan metinde, ise, madde böyle değildi. Komisyonda bu hale getirilmiştir.

O halde, Merkez Yönetim Kurulunun nerede sorumluluğu vardır?

Ben bu sözleri, başka sorumlu aramak için söylemiyorum. Ben ve arkadaşlarım, sorumlu tutulduğumuz için söylemeye mecbur oluyo-rum.

Üstelik bakın biz ne yapmışız?. Maddenin komisyonda temelinden değiştirilerek aldığı son şekil üzerinde mütalâamız sorulmadığı halde, yani Merkez Yönetim Kurulu sıfatı ile üzerimize vazife olmadığı halde, uyarılar üzerine mesele ile ilgilenmişiz.

Milletvekili sendikacı arkadaşlarımızla, bundan en az onbeş gün ön-ce görüşerek, maddenin bu şekilde kabul edilmesinden doğacak, sakın-caları belirtmişiz. Ama komisyonda değişiklik önlenememiş.

Bunun üzerine, 274 sayılı kanunu değiştiren tasarının Meclis Genel Kurulunda görüşüldüğünü öğrenir öğrenmez, belki hemen ardından 275

sayılı kanunu değiştiren tasarı da görüşülür düşünceyle, ben, 274 sayılı kanunla ilgili müzakere devam ederken, Genel Merkezden Grubumuza telefon ettim. Grup sözcüsü arkadaşımın beni telefonla hemen aramasını rica ettim. Sözcü arkadaşım beş dakika sonra beni telefonla aradı. Kendisinden, hem, evvelce Merkez Yönetim Kurulu adına incelenmemiş 274 sayılı kanunun değişikliği üzerinde dikkatli davranmasını rica ettim; hem de, 275 sayılı kanunun tadili görüşülecek olursa, toplu sözleşme yetkisine dair hükmün mutlaka değiştirilmesine gayret etmelerini rica ettim.

Arkadaşım, verdiği cevapta, 275'in henüz görüşülmesi söz konusu olmadığını belirtti. Fakat ileride görüşülürken benim bu ricamı mutlaka dikkate alacağını vaat etti. Kendisine teşekkür ettim.

Bununla da yetinmedim, biraz önce belirttiğim gibi, Merkez Yönetim Kurulu üyelerinden, çalışma konularını çok iyi bilen şeref Bakşık arkadaşıma, Grupla derhal temasa geçme ve hassas olduğumuz, sakıncalı, tehlikeli gördüğümüz konuları, Grup yetkililerine duyurma ödevini verdim.

Meselenin önemini çok iyi anlayan arkadaşım Sayın şeref Bakşık ben bu görevi verir vermez otomobille Meclise gitti. Hem 274'le hem 275 ile ilgili görüşlerimizi, uyarılarımızı, bir yandan Grup sözcüsüne, bir yandan da, konu ile o sırada ilgili olan Grup Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Reşit Ülker'e ulaştırdı. 275'in görüşülmesine sıra geldiğinde istediğimiz değişikliğin yapılması için, önerge verilmesi vaadini aldı. Ayrıca, gene biraz önce belirttiğim gibi, 274 sayılı kanuna da Grubumuzun angaje olmasına, Sayın Reşit Ülker'in yardımı ile ve Grup Sözcümüz Sayın Burhanettin Asutay'ın gösterdiği anlayışla, önlemeyi başardı.

Bütün bu anlattıklarım, İstanbul ve Kocaeli'ndeki protesto hareketlerinden önce cereyan etmiştir. Yani, Merkez Yönetim Kurulunun hepimizi üzen İstanbul olaylarından, etkilenerek fikir ve kanaat değiştirmesi ve Grubu şaşırtması, yanılması gibi bir durum yoktur ortada.

Merkez Yönetim Kurulunun herhangi bir sorumluluğu yoktur. Oysa, sorumluluğumuzu, yetkimizi aşarak, tehlikeli bir duruma zamanında iş işten geçmeden müdahale etmemiz durumu vardır ortada.

Bütün bunları kamuoyu önünde ağır biçimde suçlandığımız için söylemek zorunda kalıyorum.

Yoksa, müzakereler ve uyarılar sonunda düşünce ve kanaat değiştirmeyi bir suç, bir erdemsizlik sayan kimse değilim ben. Tersine, demokrasinin en büyük yararlarından biri, açık müzakereler sonunda, uyarı

lar sonunda, yanlışlıkları zamanında düzeltme olanağını politikacılara ve devlet yöneticilerine sağlamasıdır.

Nitekim dün oybirliği ile kabul edilen Parti Meclisi bildirisinde de bu görüş belirtilmiş, yapılan uyarılar karşısında yanlışlıktan dönmenin demokratik erdemi üzerinde durulmuştur.

SEKİZ ANA NOKTA :

Şimdi durumu özetlemek isterim :

1. İstanbul olaylarına ve dolayısı ile sıkı yönetime yol açan 274 sayılı kanunun değiştirilme teklifi hakkında Merkez Yönetim Kurulundan mütalâa sorulmamış ve pek tabii, mütalâa verilmemiştir.

2. Buna rağmen, Merkez Yönetim Kurulu olarak, üzerimize vazife olmadığı halde, tasarıdaki sakıncaları öğrenir öğrenmez, hem komisyon üyesi arkadaşlarımızı, hem de, Grup yöneticilerini uyarmışızdır. Konu Meclis Genel Kurulunda görüşülürken, hem Grup sözcüsü arkadaşımız, hem de, temas kurulan (ve sakıncaları kendiliğinden fark etmiş olan) Grup Yöneticisi arkadaşımız, uyarılarımızı dikkate almak lütfunda bulunmuşlardır.

3. 275 sayılı kanunu değiştirmek üzere, kendi milletvekili arkadaşlarımızın hazırladıkları teklif hakkında mütalâamız sorulmuştur. Bu hususta Merkez Yönetim Kurulu değil, Merkez Yönetim Kurulu adına ben ve iki arkadaşım inceleme yaparak mütalâa vermişizdir.

4. Bunların hiçbirini hakkında Grup kararı bile yoktur.

5. Bu durumda Genel Sekreter Yardımcılarının, bu kanun değişikliği tasarılarını eleştiren bir bildiriye imzalamaya hakları açıktır, tartışma konusu bile yapılamaz.

6. Hayrettin Uysal ve arkadaşlarının kanun teklifinin, tartışma konusu olan hususlarla uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur.

7. 275 sayılı kanunu değiştirmek üzere hazırlanan teklif ve tasarıların komisyondan çıkmış olan şeklinin, toplu sözleşme yapma yetkisiyle ilgili hükmü, yani haklı eleştirilere konu olan hükmü, benim, Şeref Bakşık ve Orhan Birgit'le birlikte inceleyip onayladığımız metindekinden çok farklı bir hale gelmiştir. Ancak, bu değişen şekli ile, sendika seçme ve toplu sözleşme özgürlüklerini büyük ölçüde kısar duruma gelmiştir. Demek ki, bunda da sorumluluğumuz yoktur. Ona rağmen, zaten daha Millet Meclisinde bile görüşülmemiş olan bu metin üzerindeki uyarılarımızı, Gruptaki ilgililere zamanında ulaştırmışızdır.

8. Bütün bu uyarılarımızı da, İstanbul ve Kocaeli olaylarından önce yapmışızdır.

Böyle olunca, Sayın Celâl Kargılı'nın «Büyük ve derin mefkureler» den söz eden ve bizi birtakım «oyun» lar ve «ihtiras»larla suçlayan, o «büyük» ve «derin» mefkureleri küçültmeye ve öldürmeye kalkışmakla suçlayan genel görüşme önerisindeki iddialar yersiz, temelsiz, haksız ve kasıtlı iftiralarından ibarettir.

Tabii ki takdir yüce Kurulumuzundur. Fakat, benim görüşüme göre hesap verme durumunda bulunan ben değilim. Merkez Yönetim Kurulu üyeleri değildir. Meseleleri tetkik etmeden, hattâ eline verilen Grup Yönetim Kurulu ve Merkez Yönetim Kurulu arasında geçmiş yazışmaları bile dikkatle okumadan hazırladığı ve basına açıkladığı hakaret dolu metin dolayısı ile sayın Celâl Kargılı'nın kendisi hesap verecek durumdadır.

13.6.1970

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

“Baskıdan yılmam,,

ECEVİT'İN ELEŞTİRİLERE CEVABI

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt kanunları konusunda çıkan tartışmalarla ve bu konuda CHP'ye ve kendisine yöneltilen bazı eleştirilerle ilgili olarak bir demeç verdi ve dedi ki:

«Grup toplantımızda da belirttiğim gibi, 274 sayılı yasada yapılmak istenen değişiklikler üzerinde Merkez Yönetim Kurulumuzun veya benim görüşlerimiz alınmış değildir. Gruptan gelen istek üzerine olumlu mütalâa verdiğimiz 275 sayılı yasayla ilgili öneri ise, Millet Meclisindeki komisyon müzakereleri sırasında büyük ölçüde değişmiş ve çok sınıcalı duruma gelmiştir.

274 sayılı kanunu değiştiren tasarı; özellikle, 275 sayılı kanuna komisyonda verilen biçimle bir arada mütalâa edildiğinde sendikacılık bakımından çok tehlikeli olmaktadır.

274 ve 275 sayılı yasalarla ilgili değişiklik önerileri ve tasarıları konusunda benim ve Merkez Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarımla bir tutarsızlığımız olmadığı anlaşılınca, şimdi de, 1963'deki bazı konuşmalarım öne sürülüyor.

Çalışma Bakanlığım sırasında, güçlü sendikacılığı teşvik için, federasyon ve konfederasyon kurulabilmesini üçte bir temsil şartına bağlamak görüşünden yana olmama rağmen, şimdi bu görüşten ayrılışım kınanıyor.

Bu konuda, daha 1963 de bile kesin vaziyet almadığım ve tereddüt- lü bulunduğum, özellikle, 274 sayılı kanun tasarısının o sırada Senato- da yapılan müzakeresine ait tutanaklarda görülebilir. Nitekim, sonunda Çalışma Komisyonunun üst kuruluşlarda üçte bir temsil şartının aran- maması yolundaki görüşüne, katılmıştım. Bunun üzerine, 274 sayılı ya- sa, üçte bir temsil şartı aranmaksızın çıkarılmıştı.

Kaldı ki, bir insanın, tartışmalar ve müzakereler sonunda bir takım gerçekleri görmesini kınamak, bence ilkel bir davranıştır. «Ben 7 yıl

önce, 10 yıl önce ne düşünürsem, bugün de onları düşünürüm» demek, bir çeşit yobazlıktır.

Daha Bakanlığım sırasında, kendi hazırlattığım 274 ve 275 sayılı yasaların bir buçuk yıllık uygulamasını gördükten sonra, bu yasalara iyiniyetle konmuş bazı hükümlerin uygulamada ortaya çıkardığı aksaklıklar bulunduğunu kabul etmiştim; ve 1965 yılının Ocak ayında Çalışma Meclisini toplayarak, o maddelerin nasıl değiştirilmesi gerektiğini açık görüşle ve isabetle saptayabilmek üzere, işçi ve işveren temsilcilerinin düşüncelerini almıştım.

Sayın Türk - İş yöneticilerinin o zaman beni, fikir değiştirmekle suçladıklarını hatırlamıyorum.

Toplu sözleşme düzeni, Türkiye için yeni bir düzendir. Üstelik, bazı ileri sanayi toplumlarında doğmuş olan bu düzeni Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısına uygulamakta küçümsenmeyecek güçlükler vardır. Bu güçlükleri gidermenin yolları ancak, uygulamadan alınacak derslerle bulunabilir. Nitekim öyle olmuştur.

Bunları farkettiler yeni çözümler aranması tabiidir.

Güçlü sendikacılık, işçi hakları bakımından elbette yararlıdır. Sarı sendikacılığın önlenmesi gereklidir. Fakat bunları sağlayıcı tedbirler, işçilerin sendika seçme özgürlüğünü ve toplu sözleşme yapabilme olanağını kısmamak gerekir. Anayasamız, toplu sözleşme hakkını, sendikalara değil, işçilere tanımıştır. Sendika, bu hakkın kullanılmasında, ancak bir araçtır. Onun için, güçlü sendikacılık uğruna alınacak tedbirler, işçilerin sendika seçme ve toplu sözleşme yapabilme hakkını kısacak noktada durmalıdır.

Geçmişte benimsediğim veya gelecekte ileri sürebileceğim herhangi bir düşüncemin bu noktayı aştığına ikna edildiğim anda, o düşünceyi değiştirmekten asla kaçınmam.

Son yıllardaki bazı gözlemlerim bana o kanıyı verdi ki, güçlü sendikacılık uğruna sendika tekelsizliği yaratmak ve tek konfederasyon sistemine gitmek, önlenmek istenen sarı sendikacılık kadar büyük sakıncalar yaratabilir. Bunlar, tek partili rejimin sakıncalarına benzer. Bu yüzden, sendikacılık yozlaşabilir ve işçiler sendikacılıktan soğuyabilir.

Bu durumun sonucu olarak da, Türkiye'de 1963'te kurulan çalışma barışı bozulabilir.

Yeni çalışma düzeninin kurulmasına katkıda bulunmuş bir kimse olarak, bu tehlikelere dikkati çekmek, benim ödevimdir. Hiç bir baskı, beni, bu ödevin gerektirdiği gibi davranmaktan alıkoymayacaktır.

Sendikacı arkadaşlarıma da, işçilerin sendika seçme özgürlüğünü kısıacak ve işçileri demokratik çalışma düzeninden soğutma sonucu doğuracak yönde çabalar göstermekten kaçınmalarını salık veririm. Böyle bir gayret içine girerlerse, ilerde büyük vebal altında kalırlar.

Gün geçtikçe daha çok inanıyorum ki, sarı sendikacılığı önlemenin en etkili çareleri, bir yandan tecrübe ve eğitimidir; bir yandan da, sarı sendikacılığı teşvik eden işverenlere karşı, bu işveren yer yer ve zaman zaman devlet de olsa, mücadele etmektir.

Eğer birçok büyük sendikalar 1963'te çıkardığımız 274 sayılı kanunun eğitimle ilgili hükmünü ihmal etmeselerdi, «tabanın eğitimi» ne gereken önemi verselerdi, sarı sendikacılık ve sendika enflasyonu, bugüne kadar kendiliğinden büyük ölçüde önlenirdi.

Sayın Türk - İş yöneticilerinden bir dileğim var:

274 sayılı yasayla ilgili değişiklik önerilerinin ve tasarısının Mecliste kabul edilen, 275 sayılı yasayla ilgili değişiklik önerilerinin ve tasarısının da komisyonda kabul edilen biçimleri üzerinde iyiniyetli kaygılarını belirtenleri kınayacak yerde, veya eleştiriler üzerine konuyu yeniden incelemek ihtiyacını duyacak kadar açık görüşlü davrananları samimiyetsizlikle suçlayacak yerde; komisyon müzakereleri sırasında budanan, değişiklik önerilerinden çıkarılan ileri hükümlerin savunuculuğunu yapsınlar... Bunlar, en başta Türk - İş'in görüşlerini yansıtan hükümlerdi. Fakat bu hükümlerin budanması karşısında bugüne kadar Türk - İş'ten hiç bir tepki gelmemiştir.

Bunun en belirgin örneği, genel grev konusunda görülebilir.

İşçilerin, yalnız kendi kendilerini değil, köylüyü de kurtarmalarını mümkün kılabilecek olan genel grev hakkını Türk - İş öne sürmüştü. Fakat bu hakla ilgili hüküm komisyonda reddedildiği halde, Türk - İş'in sesi bile çıkmadı.

Sendikacılar, kısa vadeli bazı sendika çıkarları uğruna, işçi haklarını ve özgür sendikacılığı temelinden zedeleyebilecek yollara sapmaktan kaçınmalıdırlar.»

24.6.1970

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Second block of faint, illegible text.

Third block of faint, illegible text.

Fourth block of faint, illegible text.

Fifth block of faint, illegible text.

Sixth block of faint, illegible text.

Seventh block of faint, illegible text.

Eighth block of faint, illegible text.

Ninth block of faint, illegible text.

Tenth block of faint, illegible text.

CHP neden endişelidir ?

BAKŞIK'IN RAPORU

274 sayılı Sendikalar ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda değişiklikler öngören ve olaylar yaratan teklifler hakkında Merkez Yönetim Kurulu Üyesi ve İzmir Milletvekili Şeref Bakşık'ın CHP Parti Meclisine 21 Haziran 1970 günü sunduğu raporun özeti aşağıda yayınlanmıştır:

Parti Meclisimizin verdiği göreve uyarak hazırladığım rapor, aşağıda sunulmuştur :

274 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde yapılmış olan değişiklikler, Anayasamızın 46 ıncı maddesine ve 87,98 sayılı Uluslararası sözleşmelere aykırı görülmüştür. Anayasamızın 46. maddesi «çalışanlar ve işverenler önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurmak, bunlara serbestçe üye olmak ve üyelikten ayrılmak haklarına sahiptir» diyor.

Sendika hürriyetine ve sendika hakkının korunmasına dair 87 sayılı Uluslararası sözleşmenin ikinci maddesinde şu hüküm yer almıştır:

«İşçilerle işverenler hiç bir tefrik yapılmayarak evelden müsaade almaksızın istedikleri teşekkülleri kurmak ve yalnız ve yalnız bu teşekküllerin statülerine uymak şartı ile bunlara üye olmak hakkını haizdirler.»

98 sayılı sözleşmenin 1 inci maddesi şöyledir: «İşçi, çalışma hususunda sendika hürriyetine hanel getirmeğe matuf her türlü fark gözetici harekete karşı tam bir himayeden faydalanacaktır.»

Görülmektedir ki, gerek Uluslararası sözleşme gerek Anayasamızın ilgili maddesi sendika özgürlüğünü geniş tutmuştur. Sendika özgürlüğü derken sendika kurmak, sendika seçmek özgürlüğü anlaşılır. Anayasamızın 46. maddesi, «izin almaksızın sendika ve sendika birlikleri kurmak» ve «serbestçe üye olmak ve üyelikten ayrılmak» haklarından bahseder.

Türkiye çapında faaliyet gösterecek bir sendika kurabilmek için, Millet Meclisinden geçen madde, işkolunda çalışan işçilerin 1/3 ünü

bünyede toplamak şartını koymuştur. Bu, açıkça Anayasaya aykırı bir sınırlamadır. Sendika üstü kuruluşlar için de 1/3 şartı aranmaktadır.

Bu değişiklikleri savunanların bazıları, Anayasamızın sadece sendika kurmakta ve sendika seçmekte serbestlik tanıdığını sendika üstü kuruluşlarda, yani Millî Sendika, Federasyon ve Konfederasyonlarda böyle bir serbestliğin bahis konusu olmadığını öne sürmüşlerdir ki, bu da, Anayasa maddesinin metnindeki açıklığa ve Kurucu Mecliste cereyan etmiş görüşmelerde beliren görüşe aykırıdır. Çünkü, Anayasanın 46. maddesi «Onceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurmak» tan bahseder. Sendika birliklerinden maksat, sendika üstü kuruluşur. Yani, sendika birlikleri, federasyon ve konfederasyonlardır. «Sendika birlikleri» nden ne kastedildiği Kurucu Mecliste sorulmuş, Anayasa Komisyonu sözcüsü, sendika birliklerinin, federasyonu ve konfederasyonu da içine alacak geniş anlamda yorumlanması gerektiğini belirtmiştir.

Esasen, Anayasa koyucusunun, sendikalar için hürriyetçi bir anlayışı, sendikalar üstü kuruluşlar için hürriyetçi olmayan bir anlayışı kabul etmesi için, ciddî neden yoktur.

Uluslararası sözleşmelerde de böyle bir ayırım öne sürülmemiştir.

Millet Meclisinden geçen bu madde ile, Millî Sendikada iş kolunda çalışan işçilerin 1/3 ini, üst kuruluşlarda alt kuruluşların 1/3 ünü kapsamayan teşekküllerin kanunî kuruluş sayılmaları önlenmektedir. Bu, bir iş kolunda yüzde 32 işçiyi temsil eden ya da yine yüzde 32 oranında alt kuruluşu çatısında barındıran bir federasyon ya da konfederasyona hayat hakkı yok demektir.

«Çok partili siyasî hayat» «çok sendikalı çalışma hayatı» ilkesi, demokrasilerin temel ilkesidir. İrili ufaklı bir yığın siyasî partinin içine gömülmüş olan bir ülkeyi partiler enflasyonundan kurtarmak için, siyasî kuruluşlarını ve onlara üye olma haklarını kısmak nasıl düşünülmemezse, «Sendika enflasyonu var» gerekçesiyle bazı sendikaları kanunla kapatmak da düşünülmemelidir. Demokrasinin temel düşüncesinde «azınlığın da haklı olabileceği» ve hattâ «bir gün çoğunluk olabileceği» görüşü vardır. Kaldı ki, azınlığın çoğunluğu etkileyebileceği de düşünülmelidir.

Karşı düşüncede olanların, demokraside siyasî partilerin çalışmaları sınırlandırılabilir, örneğin Türkiye'de 15 ilde teşkilât kuramamış siyasî partiler seçime giremezler, Meclislerde grup teşkil edebilmek için, siyasî partinin en az 10 milletvekilini bulundurması zorunluğu vardır, sözü de böyle bir karşılaştırmaya uygun düşmemektedir. Seçimlere gir-

mek, Mecliste Grup teşkil etmek, siyasî partileri hedefine vardırma araçlarıdır. Araca sınır koymakla siyasî partinin varlığına sınır koymak arasındaki fark gözden uzak tutulmamalıdır. Siyasî Partiler, sendika ve üst kuruluşları gibi mahallilik niteliğine sahip olmadıkları halde, siyasî partiler kanunu, siyasî parti kuruluşunda sınır koymamıştır.

274 sayılı kanunda 1/3 oranı sağlayamayan mesleki teşekküllerin hukukî varlıkları son bulmaktadır. Sendikanın faaliyet araçlarından biri toplu görüşmedir. Bu aracın kullanılmasında sınır konulabilir. Daha doğrusu bir işyerinde ya da iş kolunda birkaç sendika varsa, bunun, çoğunluk kazanmış olanını toplu sözleşme masasında yetkili kılmak, tıpkı bir siyasî partinin seçmenden aldığı oyların yüzdesine göre Millet Meclisinde sandalyeye sahip olmasına benzetilebilir.

Anayasamızın, Sendikaların güçlenmesini hedef tuttuğu iddiasını ispatlayacak bir hüküm gösterilememiştir. Anayasamız, sendika özgürlüğünden titizlikle bahsetmiştir. Sendika enflasyonu, giderilmesi gerekli bir sosyal hastalık sayılabilir. Ama, bir sosyal ihtiyacın karşılığıdır. En büyük sendika kuruluşlarının görülmekte olan kusurları ya da eksikleri nedeniyle de, azınlıktaki sendika kuruluşları yaşamak imkânı bulmuş olabilirler.

«Üyesi bol olan sendika güçlü sendikadır» tezi de gerçeğe tamamen uygun düşmez. Aksine birbirlerine düşman gözle bakan insanların barındığı bir teşekkül, sayıca ne kadar üstün olursa olsun, o teşekküle güçlülük kazandırmaz, aksine güçsüzlük nedenidir. «Çok sayılı fakat birbirine düşman unsurlardan» kurulu sendika, «az sayılı fakat birbirini seven unsurlardan kurulu» teşekküllerden daha güçlü değildir. Yüzde 32 ye millî sendika ve sendika üstü kuruluşların kapısını kapatmak, apayrı sendikacılık anlayışlarında olan insanları bir çatının altında barınmaya zorlamaktır. Bu durumda, sun'î kalabalıklarla dolu ve dayanışmasız kuruluşların kaderi, iç bünyesini sürekli ve hırçın mücadelelerden kurtaramamaktır. Bir başka ihtimal de, temsil ettirilmeyen bu yüzden 32 lerin yeraltı sendikacılığına, fabrikalardaki ihtilâl hücrelerine kaydırmak istenmesine de yol açabilecektir.

Konu, Türkiye bakımından ele alınırsa, durum şudur: Bir konfederasyonun tekeli sağlanmış olacak, Başbakan Demirel'in Meclisteki son konuşmasında açıkladığı gibi, birçok dosyalarla savcılığa verilen fakat mahkemece kapatılmasına imkân bulunmayan karşı konfederasyon kanunla kapatılmış olacak ve bu konfederasyona bağlı sendikalar ve geniş işçi kitleleri Anayasaya aykırı bir haksızlığa uğramış olmanın öfkesiyle sendika faaliyetlerini hırçınlaştıracaktır, ihtilâlcî sendikacılıktan

yana olanların ellerine, bazıları üzerinde inandırıcı etkiler yapabilecek gerekçeler verilmiş olacaktır.

Güçlü sendikacılığın gerçek yolu işçiyi bilinçlendirmektir. İşçiyi bilinçlendirmek amacıyla ki, Cumhuriyet Halk Partisinin son iktidarı zamanında kanunlaşmış olan 274 sayılı kanunun bir maddesinde, sendikalara bütçelerinin belli bir yüzdesi ile eğitim fonu ayırmaları zorunluğuna konulmuştur. Bir çok sendikalarımız, bu fonu tabandaki işçinin eğitimi için kullanmaktan kaçınarak daha çok liderlerin eğitilmesi yolunda harcamaktadırlar. Tabelâ sendikacılığının işçiye zarar vereceği gerçektir. Bu ölçüde apaçık bir gerçeğin bilincine Türk işçisini vardırılmayanlar, kusuru sendika özgürlüğünü saklı tutan kanunlarda aramamalıdır ve belki de gerçek neden; işçilerimizin yeterince bilinçlendirilmemeleri, ya da tabelâ sendikacılığında şikâyet edenlerin Türk işçisinin önemlice bir bölümü tarafından kusurlu sayılmakta olmalarıdır. Bugünkü konfederasyonu, eğer azınlık konfederasyonunu ezecek olursa, tekeli bir kuruluş olmanın rahatlığı içinde yozlaşabilecektir.

2. TOPLU SÖZLEŞME YETKİSİ SAPTAYAN MADDEYİ GETİREN DEĞİŞİKLİK

Toplu sözleşme yapma yetkisi, sendikanın temel mücadele aracıdır ve bu aracın kullanılmasında demokratik ilke ihmal edilmemelidir. 274 sayılı kanunda sendika ve sendika birliklerinin kuruluşunda, «güçlülük» tezini savunanlar, toplu sözleşme yapma yetkisinde «güçsüz sendika» tezini savunarak bir tutarsızlık içine düşmüşlerdir. Sendika ve sendika birliklerinin kuruluşunda, yürürlükteki «en az iki kuruluş» şartı yerine «en az 1/3» şartı koyarak çalışma hayatımızda «çok üyeli sendika» gerekçesini savunmuşlar ama, toplu sözleşme yetkisini savunurlarken, yürürlükteki «çoğunluk yani, işçinin % 51 ini temsil etme» şartını bu defa tam tersine «% 35'e» indirmişlerdir. Böylece «kuruluşlarda güçlü sendika» fakat «toplu sözleşmede güçsüz sendika» tezi çelişik bir biçimde ortaya konmuştur.

Özellikle, işyeri seviyesinde toplu sözleşme yapabilmek için, o işyerinde çalışan işçinin % 100'ünü temsil eden ve böylece gücünü % 100 isbatlamış olan sendikaya dahi işyerinde toplu sözleşme yaptırmamayı, «güçlü sendika» tezi savunucuları uygun görebilmişlerdir.

3. EN BÜYÜK KONFEDERASYONA TANINAN ALT KURULUŞLARI DENETLEME YETKİSİ:

Yürürlükteki hükme göre, sendikalar Çalışma Bakanlığına bilgi vermekle zorunludurlar, ayrıca Bakanlığın denetlemesine tâbidirler. Getiri-

len değişiklik, bu bilgi vermeyi ve denetlemeyi konfederasyona da tanı-
maktadır. Bu hükmün bugünkü en büyük konfederasyona, kendisine
bağlı bulunmayan kuruluşları denetleme yetkisi verdiği yolundaki iddia-
ları doğrulayan bir hükme rastlanamamıştır. Ancak, bu hükmü böylesi-
ne çıkarmanın, uygulamada üst kuruluşun alt kuruluş üzerinde haksız
bazı baskılara sebep olabileceği ve bunun bazı sakıncalar yaratacağı dü-
şünülebilir.

TOPLU SÖZLEŞMEDEN YARARLANDIRMA YASAğI :

Şikâyetler arasında yer alan bir diğer konu da şudur: Toplu söz-
leşmeden işçiyi yararlandırma imkânı ile ilgili madde imzalanmış toplu
sözleşmeden, âkit sendikaya üye bulunmayan işçinin dayanışma aidatı
ödemedikçe yararlandırılmaması doğru olur.

Ancak başka sendikaya girmiş fakat toplu sözleşmeden yararlana-
bilmek için dayanışma aidatı ödemeğe razı olmuş bir işçiyi, toplu sözleş-
meden yararlandırabilmek için âkit sendikanın muvafakatine bağlamak,
sendika seçme özgürlüğünü zedeliyebilecek bir hükümdür. Ayrıca 274
sayılı kanunun 21. maddesindeki «Sendikanın sağladığı haklardan işçiyi
faydalandırabilmek» için sendikanın muvafakati gerektiği hükmüne
«menfaatler» ibaresi konulması da, yukarıda sakıncası belirtilmiş olan
muvafakat şartının, sendika seçme özgürlüğünü zedeliyebileceği kuşku-
sunu taşımaktayız.

BORÇLAR KANUNUNDAN KALDIRILAN HÜKÜMLER :

275 sayılı kanunda yapılan bir başka değişiklik; Borçlar Kanununun
316 ve 317 inci maddelerinin kaldırılmasını öngörmektedir. Umumî mu-
kavele yapılmasına imkân veren Borçlar Kanununun bu maddelerinin
yürürlükten kaldırılması gerekçesinde; toplu sözleşmenin esasen 275
sayılı Kanunda düzenlendiği, borçlar kanunundaki umumî mukavelenin
grev müeyyidesine bağlanmadığı ve bu nedenle uygulamada bir değer
taşımadığı belirtilmiştir. Gerekçe, gerçeğe uymakla birlikte Anayasamı-
nın 47 inci maddesi «Sendikaları değil, işçilerin toplu sözleşme hakkın-
dan» bahsetmektedir ve 275 sayılı Kanun fiili topluluklara toplu sözleş-
me hakkı tanımamıştır. Bu nedenle, 275 sayılı Kanunun Anayasaya ay-
kırı düşebileceği 1963 yılında Millet Meclisinde öne sürülmüş ve böyle
bir iptal yolunu kapatmak için Borçlar Kanununun söz konusu hüküm-
leri yürürlükte bırakılmıştır ve bu gerekçe Millet Meclisi tutanaklarına
geçmiştir.

Raporumuzda Parti Meclisimizce verilmiş olan görevin çerçevesine
uyarak belli başlı konularda görüşlerimiz belirtilmiş olmaktadır. Bunun
dışında da değiştirilmesi öne sürülebilecek konular vardır.

Bundan başka 274 ve 275 sayılı Kanunun uygulama süresi içinde görülmüş olan aksaklıklarını giderici ve bazı kanun boşluklarını doldurucu değişiklikler yapılmasında isabet görülmüştür.

03 SA 7500 (2)

ULB Halle
000 161 608

3/1

